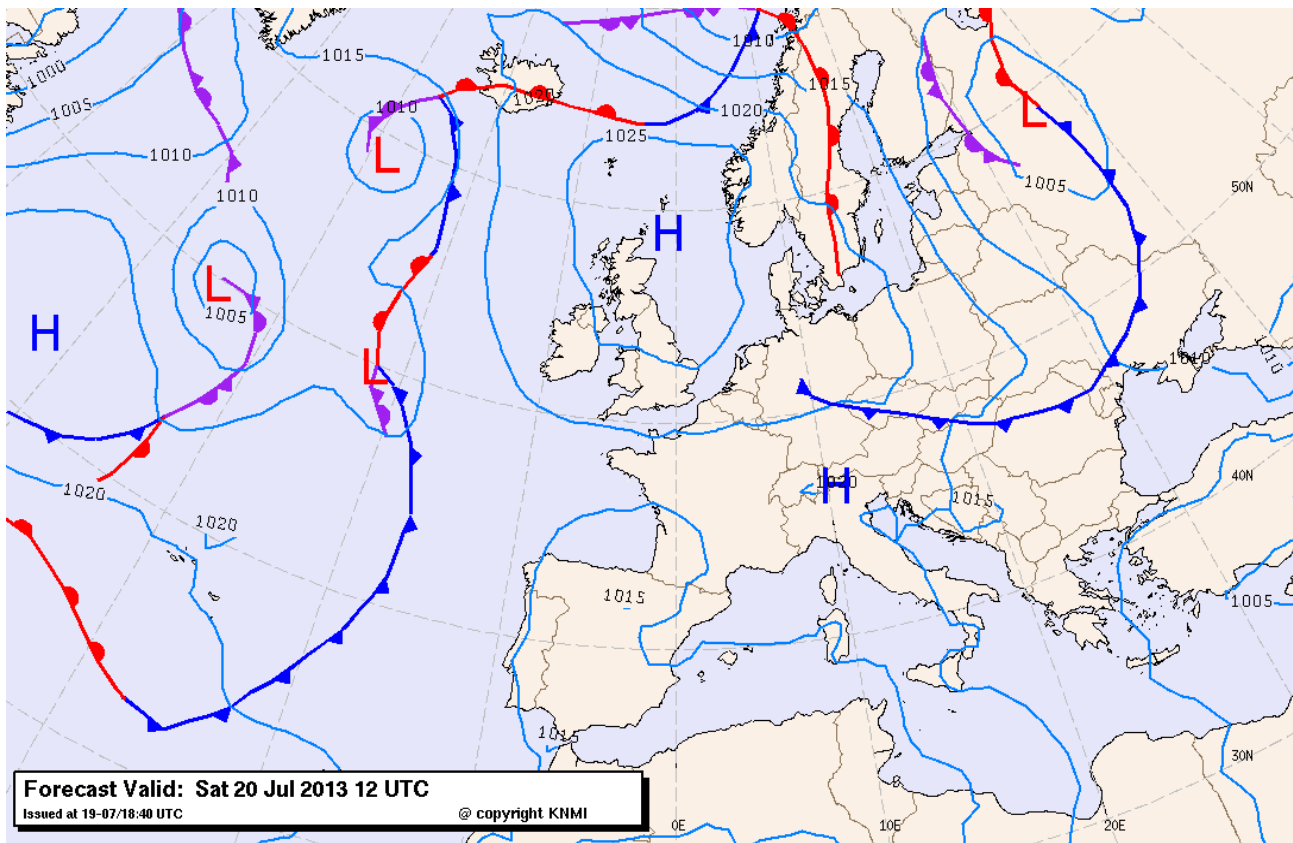

Het weer van 20 juli 2013

Zonnig en matige wind uit het noord-oosten.

Vanmorgen was het, net als gisteravond, een 'grauwe boudel'. Fronten zijn dat niet: het heersende hogedrukgebied boven de Noordzee lag stabiel en een hogedrukgebied kent geen fronten. Het zag er uit als een warmtefront, maar er viel geen regen uit. Wat er denkkelijk aan de hand is – en dat zie je op die weerkaarten niet makkelijk – is dat de zon op zee verdamping heeft veroorzaakt die in wolkenvelden resulteert. Door de positie van het hogedrukgebied waait er een wind uit noordelijke richting die die wolkenvelden over land brengt, met name in het Noorden. Maar de zon is sterk en ik verwacht dan ook dat de lucht in de loop van de dag opklaart en de zon weer gaat schijnen. De wind zal noord/noord-oost zijn (rechtsom het hogedrukgebied met de isobaren mee, ietsje naar buiten gericht) en niet al te sterk (2-3 Bft).

Het KNMI vindt er dit van: *Vanmorgen komt er in het zuiden hier en daar een opklaring voor, verder is het echter zwaar bewolkt met in het oosten zeer lokaal lichte motregen. Vanmiddag komt er op steeds meer plaatsen ruimte voor de zon. De middagtemperatuur loopt uiteen van 19 graden op de Wadden tot plaatselijk 25 graden in het zuiden. De wind is noord tot noordoost, zwak tot matig, rond kracht 3..*

Vragen over het huiswerk

Lezen H13

1. Welke zeilvoering zou je verwachten op een belaste poldermolen, vandaag, om 13.00 uur? Vertel in het bijzonder iets over de verdeling van het zeil over de enden. Welke gevaren zie je aan de hand van het weerbeeld?
2. Hoe hard draait een pelsteen ongeveer?
3. Hoe lang zit een schoot ongeveer in de kuip en waarom niet langer?
4. Wat onderscheidt Zaanse pelmolens van Groninger?
5. We staan bij het takrad en zien 3 rondsels. Hoe zie je welk rondsel de steenschijf is?
6. Hoe groot is de afstand tussen pelsteen en blik?
7. Hoe kun je zien wat de voorloper en wat de naloper is?
8. In de zifterij bevinden zich constructies om te voorkomen dat halfschillen en lichte gort door elkaar heen gaan lopen. Beschrijf zo'n constructie.
9. Beschrijf het pelproces.
10. Wat is een strekel en waar is hij voor?

Antwoorden bij de vragen over het huiswerk

Lezen H13

1. Welke zeilvoering zou je verwachten op een belaste poldermolen, vandaag, om 13.00 uur? Vertel in het bijzonder iets over de verdeling van het zeil over de enden. Welke gevaren zie je aan de hand van het weerbeeld?

Vier vollen. De relatief koude wind compenseert helaas de voor de GP slechte windhoek niet helemaal, we mogen dus blij zijn als we 40-50 endjes halen. Veel gevaren zijn er niet, kans op onweer is gering (wind komt niet echt uit een onweershoek). De zon kan er doorkomen en molenaars moeten dan ook niet alleen de molen smeren, maar ook zichzelf.

2. Hoe hard draait een pelsteen ongeveer?

Ongeveer 3 omwentelingen *per seconde*.

3. Hoe lang zit een schoot ongeveer in de kuip en waarom niet langer?

Ongeveer anderhalve minuut. Langer geeft te grote verwarming waardoor de kwaliteit van het product achteruit gaat.

4. Wat onderscheidt Zaanse pelmolens van Groninger?

Zaanse pelmolens hebben geen maalinrichting voor graan

5. We staan bij het takrad en zien 3 rondsels. Hoe zie je welk rondsel de steenschijf is?

Het grootste rondsel is van de steenschijf (de schijf die de maalstoel voor het graan aandrijft). De overbrengingsverhoudingen zijn 1:6 voor het malen van graan en 1;10 voor het pellen.

6. Hoe groot is de afstand tussen pelsteen en blik?

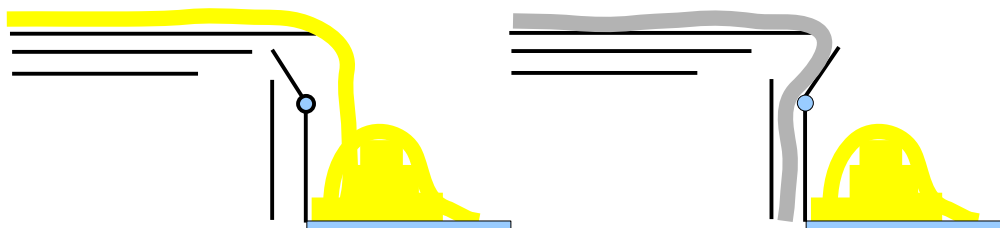
10-15 millimeter.

7. Hoe kun je zien wat de voorloper en wat de naloper is?

Zie je een pijp boven de gortkaar is dat de voorloper. En de steen die het dichtst bij de zeef staat is altijd de naloper.

8. In de zifterij bevinden zich constructies om te voorkomen dat halfschillen en lichte gort door elkaar heen gaan lopen. Beschrijf zo'n constructie.

Aan het eind van de zeef komen de grootste korrels aan. De kleinere zijn al door de bovenste en soms middelste zeef gelopen en vallen dus onder in het *haalfschilhok*. Er zijn nu twee mogelijkheden: ofwel zijn we met de eerste pelronde bezig en dus komt er *haalfschil* aan het eind aan, ofwel zijn we al met de tweede ronde bezig en dan komt er (grove) *lichte gorte* aan het eind van de zeef aan. Die twee producten mogen niet door elkaar komen. De *haalfschil* mag op de vloer van het *haalfschilhok* vallen, de *lichte gorte* moet via een stortkoker naar beneden vallen, naar de waaiërij. Men bereikt dit door een plankje te gebruiken, waarmee men de stortkoker afdekt of versmalt. Dat ziet er dan bijvoorbeeld zo uit:

Andere constructies zijn ook mogelijk: zo kun je ook een plankje in het verlengde van de bovenste zeef aanbrengen waarover de *haalfschil* dan doorloopt het *haalfschilhok* in, en dat plankje haal je weg of klap je naar beneden als je *lichte gorte* wilt verwerken.

9. Beschrijf het pelproces.

De gort wordt omhoog geluid en in het gersthok gestort. Dan, via een pijp en schuif komt ze in de kaar van de voorloper. De schoot wordt ingelaten en de schoot danst nu tussen steen en pelblik, ongeveer anderhalve minuut. De afstand tussen blik en steen is ongeveer 10-15 mm. De dust waait in de *dustgroup*. Dan wordt de schoot uitgelaten via een schuif in de buitenwand van de pelkuip en valt in de schootemmer. Die wordt met een zwaai geleegd in de kaar van de naloper. Het proces herhaalt zich, maar nu komt de schoot (meestal) niet in een emmer maar valt op een '*verdailbret*' en via dat plankje op de zeven. Na zeven hebben we '*haalfschil*'. Als het haalfschilhok vol is wordt de haalfschil teruggesjouwd naar de veurloper en herhaalt het proces zich, maar nu met de schuif of plank aan het eind van de zeef (zie vraag 8) in de andere positie. Het product valt nu naar beneden en komt in de waaiërij aan. Daar wordt het gereinigd en in zakken gedaan. De zakken worden dan weer naar boven geluid en ofwel in het gersthok gestort of rechtstreeks gebruikt, waarna het proces zich nog eens herhaalt.

10. Wat is een strekel en waar is hij voor?

Pagina 18 van het boek "De Groninger Pelmolen" bevat een afbeelding van een strekel uit molen ROPTA uit Metslawier (Friesland). Het is een houten, vierkante schep waarmee de haalfschil of gort in de schootemmer glad werd gestreken. In Groningen vonden we dat niet zo nodig en tilden de stoere mannen de emmer gewoon een eindje op en lieten hem dan vallen. Bonk. *Kloar*.